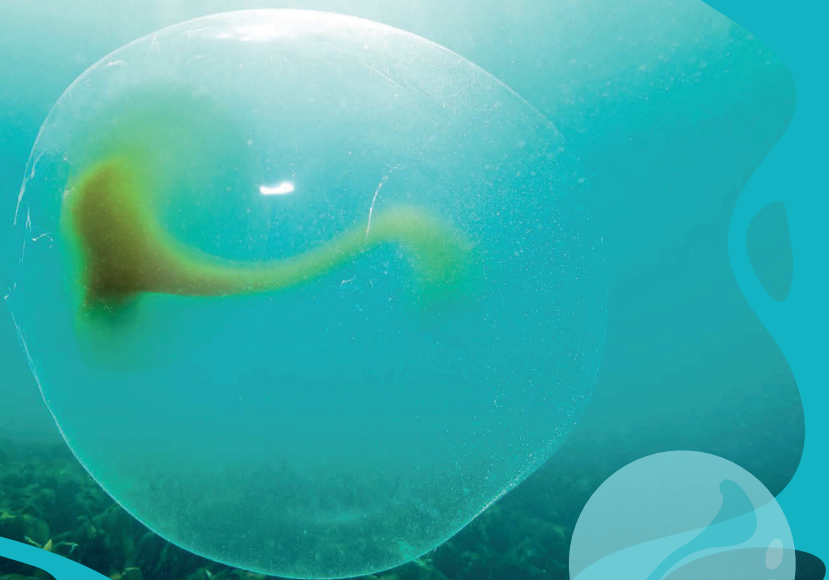

UNØYERLIGE

Kjempeblekksprut? Eller gamle hoppeballer!?
Hva er det egentlig som skvulper under havoverflaten?

Tekst: **GRETHE BRANDSØ / NTB**

GELÉBALLER

For et par år siden ble det funnet flere rare «geléballer» langs kysten av Norge. Disse ballene lå og duvet nede i sjøen. De var store – omtrent en meter i diameter – og ingen var sikre på hva det egentlig var. Havforskerne fikk mange forslag. Kunne det være havfrueegg? Kanskje det var utenomjordiske skapninger! Eller var det gamle hoppeballer som var slengt i sjøen?

Men de mystiske geléballene skulle vise seg å være noe helt annet.

– DNA-analyser forteller oss at de er blekkspruteegg, opplyser forsker Halldis Ringvold i Sea Snack Norway til Nysgjerrigper.

– Vi har hørt om slike geléballer tidligere, og vi har jo hatt en mistanke om det kunne være blekkspruteegg. Men geléball-funn er sjeldne, og ingen har klart å ta prøver av dem – før nå, forteller Halldis.

Brusflaske til laboratoriet

Det var to dykkere som til slutt klarte å knipe løs en bit av en geléball. Dykkerne hadde tilfeldigvis

oppdaget en geléball i sjøen under et dykk.

– Den ene dykkeren hadde med seg en halvliters brusflaske. Han klemte ut innholdet i flasken i vannet, og satte så flasketuten inn til geléballen, forteller Halldis.

På den måten ble en bit av den store geléballen sugd inn i flasken. Og dermed kunne dykkeren forsyne forskerne med en bit geléball – en såkalt vevsprøve – som kunne testes.

Kokong

Nå når du har lest dette, lurer du kanskje på om det er lurt å fortsette å bade i sjøen? Det må jo være snakk om gigantiske blekkspruter, siden de legger så store egg?

– Nei da, slapp helt av, beroliger Gro van der Meer. Hun er biolog ved Havforskningsinstituttet i Bergen.

– En geléball er ikke ett stort egg. Ballen er derimot en beskyttende kokong for hundretusener av bitte små egg som ligger inne i «geleen», forklarer hun.

Eggene klekkes etter hvert

til knøttsmå larver. Og når disse miniblekksprutene kan klare seg selv, bryter de ut av den beskyttende geleen.

– Geléballene fungerer omtrent som barnehager, forklarer Gro.

Runde såpebobler

Blekkspruten som har lagt eggene – og laget gelé-barnehagene – har det vitenskapelige navnet *Illex coindetii*. På norsk kaller vi den «sørlig kortfinnet tiarmet blekksprut». Den er kjent fra Norge i nord til Middelhavet og Afrikas kyst i sør. Og denne blekkspruten er ikke mer enn cirka en halv meter lang. Eller nesten en meter fra armspiss til armspiss, hvis den strekker ut armene.

– Det er derfor geléballene blir runde og cirka en meter i diameter, avslører Gro van der Meer. Hun forklarer:

– Blekkspruten bruker armene som et slags stativ og «blåser opp» geléballen, sannsynligvis med munnen. Omtrent som den ville blåst opp en såpeboble! Så fyller blekkspruten gelébollen med egg.

▲ Sørlig kortfinnet tiarmet blekksprut.

Underlige geléballer

UNDERLIGE

Kjempeblekksprut? Eller gamle hoppeballer?
Hva er det egentlig som skulper under havoverflaten?

Tekst: GRETHE BRANDSØ / NTB

GELÉBALLER

For et par år siden ble det funnet flere rare «geléballer» langs kysten av Norge. Disse ballene lå og duvet nede i sjøen. De var store – omtrent en meter i diameter – og ingen var sikre på hva det egentlig var. Havforskerne fikk mange forslag. Kunne det være havfrueegg? Kanskje det var utenomjordiske skapninger! Eller var det gamle hoppeballer som var slengt i sjøen?

Men de mystiske geléballene skulle vise seg å være noe helt annet.

DNA-analyser forteller oss at de er blekksprutegg, opplyser forsker Halldis Ringvold i Sea Snack Norway til Nysgjerriger.

– Vi har hørt om slike geléballer tidligere, og vi har jo hatt en mistanke om det kunne være blekksprutegg. Men geléball-funn er sjeldne, og ingen har klart å ta prøver av dem – før nå, forteller Halldis.

Brusflaske til laboratoriet
Det var to dykkere som til slutt klarte å knipe løs en bit av en geléball. Dykkerne hadde tilfeldigvis oppdaget en geléball i sjøen under et dykk.

– Den ene dykkeren hadde med seg en halvliters brusflaske. Han klemte ut innholdet i flasken i vannet, og satte så flasketuten inn til geléballen, forteller Halldis. På den måten ble en bit av den store geléballen sugd inn i flasken. Og dermed kunne dykkeren forsyne forskerne med en bit geléball – en såkalt vevsprobe – som kunne testes.

Kokong
Nå når du har lest dette, lurer du kanskje på om det er lurt å fortsatte å bade i sjøen? Det må jo være snakk om gigantiske blekkspruter, siden de legger så store egg?

– Nei da, slapp helt av, beroliger Gro van der Meer. Hun er biolog ved Havforskningsinstituttet i Bergen.

– En geléball er ikke ett stort egg. Ballen er derimot en beskyttende kokong for hundretusenvis av bitte små egg som ligger inne i «geleen», forklarer hun.

Eggene klekkes etter hvert til knottsmå larver. Og når disse miniblekksprutene kan klare seg selv, bryter de ut av den beskyttende geleen.

– Geléballene fungerer omtrent som barnehager, forklarer Gro.

Runde såpebobler
Blekkspruten som har lagt eggene – og laget gelé-barnehagene – har det vitenskapelige navnet *Illex coindetii*. På norsk kaller vi den «sørlig kortfinnet tårmet blekksprut». Den er kjent fra Norge i nord til Middelhavet og Afrikas kyst i sør. Og denne blekkspruten er ikke mer enn cirka en halv meter lang. Eller nesten en meter fra armspiss til armspiss, hvis den strekker ut armene.

– Det er derfor geléballene blir runde og cirka en meter i diameter, avslører Gro van der Meer. Hun forklarer:

– Blekkspruten bruker armene som er slags stativ og blåser opp geléballen, sannsynligvis med munnen. Omtrent som den ville blåst opp en såpeboble! Så fyller blekkspruten geléboblen med egg.

Sørlig kortfinnet tårmet blekksprut.

Spørsmål:

- 1) Hvilken art handler teksten om?
- 2) Hva er inne i geléballen?
- 3) På hvilken måte får blekkspruten disse ballene runde?
- 4) I teksten står det om en barnehage. Forklar hvorfor det ordet er brukt i artikkelen.
- 5) Hva blir et blekksprutegg til når det klekkes?
- 6) I teksten står det hvor store disse geléballene er. Les og finn ut målene.
Gå ut, mål og tegn opp med kritt en like stor sirkel på bakken.

